Rikosuhripäivystys palvelee koko maassa

RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

Toimintaa tukee:
Verksamheten stöds av:

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

MENETELMIÄ RIKOSASIOIDEN PUHEEKSIOTTOON

Seksuaalirikoksen tunnistaminen ja avun hakemisen tärkeys

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

Toimintaa tukee:
Verksamheten stöds av:
OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

KAVERI SEKSUAALIRIKOKSEN UHRIN TUKENA

- Katso täältä video aiheeseen https://youtu.be/mNb-DqARK2Q

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

SEKSUAALIRIKOKSEN MÄÄRITTELY 1/2

- Suomen lainsäädäntö määrittelee, mitkä seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaavat teot ovat rikoksia ja rangaistavissa mm.
  - Raiskaus (+ törkeä tekomuoto)
  - Seksuaalinen kajoaminen (+ törkeä tekomuoto)
  - Seksuaalinen hyväksikäyttö
  - Seksuaalinen ahdistelu
  - Seksuaalisen kuvan luvaton levittäminen
  - Seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö
  - Korvauksen tarjoaminen nuoreen kohdistuvasta seksuaalisesta teosta
  - Paritus (+ törkeä tekomuoto)

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

SEKSUAALIRIKOKSEN MÄÄRITTELY 2/2

- Suomen lainsäädäntö määrittelee, mitkä seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaavat teot ovat rikoksia ja rangaistavissa mm.
  - Lapsenraiskaus (+ törkeä tekomuoto)
  - Seksuaalinen kajoaminen lapseen (+ törkeä tekomuoto)
  - Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö
  - Lapsen houkutteleminen seksuaalisiin tarkoituksiin
  - Lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittäminen (+ törkeä tekomuoto)
  - Lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapito
  - Lasta seksuaalisesti esittävän esityksen seuraaminen

- Useissa seksuaalirikoksissa myös teon yritys on rangaistava

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

SEKSUAALISEN VÄKIVALLAN MUOTOJA

- SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ / AHDISTELU
  - Vihjailevat eleet ja ilmeet, seksuaaliset ehdotukset, vaikka on ilmoitettu että tekijän käytös ei ole hyväksyttyä
  - Seksuaalisesti värittyneiden viestien tai kuvien lähettäminen, tirkistely ja itsensä paljastaminen
  - Voi tapahtua missä vain, myös verkossa esim. sosiaalisessa mediassa
  - Ahdistelu rikosnimikkeenä edellyttää, että tekijä koskettamalla tai kosketteluun voimakkuutensa tai toistuvuutensa vuoksi vakavuudeltaan rinnastettavalla tavalla sanallisesti, lähettämällä tai esittämällä viestin tai kuvan, ottamalla kuvan tai itseään paljastamalla tai muulla vastaavalla tavalla tekee seksuaalisen teon, joka loukkaa toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

- SEKSUAALINEN KAJOAMINEN
  - Jos koskettelemalla tai muulla tavoin tekee seksuaalisen teon sellaiselle henkilölle, joka ei osallistu siihen vapaaehtoisesti, tai saa tämän ryhtymään sellaiseen tekoon, ja teko olennaisesti loukkaa tämän seksuaalista itsemääräämisoikeutta.
- RAISKAUS TAI SEN YRITYS
  - Sukupuoliyhteys sellaisen henkilön kanssa, joka ei osallistu siihen vapaaehtoisesti
  - Sukupuoliyhteys tarkoittaa tunkeutumista sukupuolielimellä tai muulla tavoin toisen sukupuolielimeen, suuhun tai peräaukkoon
  - Laissa on määritelty lisäksi törkeä raiskaus

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

- Vapaaehtoisuuden puuttumisella tarkoitetaan sitä, että
  - Henkilö ei ole sanallisesti, käytöksellään tai muuten ilmaissut suostumustaan,
  - Henkilö ei ole voinut muodostaa ja ilmaista tahtoaan tiedottomuutensa, sairautensa, vammaisuutensa, pelkotilansa, voimakkaan päihtymistilansa, heikentyneen tajunnantilansa, tilanteen äkillisyyden, erityisen valta-aseman vakavan väärinkäytön tai muun näihin rinnastettavan syyn vuoksi, tai
  - Henkilö on pakotettu sukupuoliyhteyteen käyttämällä väkivaltaa tai uhkaamalla

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

- SEKSUAALINEN HYVÄKSIKÄYTTÖ
  - Tekoja, joissa tekijä saa asemaansa hyväksikäyttäen erityisessä heikommassa tai haavoittuvassa asemassa olevan henkilön osallistumaan sukupuoliyhteyteen tai seksuaalista itsemääräämisoikeutta olennaisesti loukkaavaan seksuaaliseen tekoon
  - Pykälässä mainitaan mm. seuraavat haavoittuvassa asemassa olevat ihmisryhmät:
    - koulussa, laitoksessa, työsuhteessa tai vapaa-ajan toiminnassa olevat 18 vuotta nuoremmat henkilöt, jotka ovat tekijän määräysvallan tai valvonnan alaisena taikka muussa niihin rinnastettavassa alisteisessa suhteessa tekijään
    - 18 vuotta nuoremmat henkilöt, joiden kyky itsenäisesti päättää seksuaalisesta käyttäytymisestään on heidän kypsymättömyytensä sekä osapuolten ikäeron vuoksi olennaisesti heikompi kuin tekijällä
    - henkilöt, jotka ovat hoidettavana sairaalassa tai muussa laitoksessa ja joiden mahdollisuus muodostaa tai ilmaista tahtoaan on sairauden, vammaisuuden tai muun heikkoudentilan vuoksi heikentynyt
    - henkilöt, joiden mahdollisuus muodostaa tai ilmaista tahtoaan on heikentynyt toisen henkilön erityisen valta-aseman väärinkäytön vuoksi.

- LAPSENRAISKAUS
  - Lapsenraiskauksella tarkoitetaan sukupuoliyhteyttä alle 16-vuotiaan lapsen tai nuoren kanssa.
  - Myös sukupuoliyhteys 16 vuotta täyttäneen, mutta alle 18-vuotiaan nuoren kanssa, jos tekijä on nuoren vanhempi tai vanhempaan rinnastettavassa asemassa
- SEKSUAALINEN KAJOAMINEN LAPSEEN
  - Alle 16-vuotiaan koskettelu tai muulla tavoin tehty seksuaalinen teko, joka on omiaan vahingoittamaan lapsen kehitystä, tai lapsen saaminen ryhtymään sellaiseen tekoon.
  - Jos tekijä on lapsen vanhempi tai vanhempaan rinnastettavassa asemassa lapseen nähden, kysymys on seksuaalisesta kajoamisesta, jos lapsi on 16 mutta ei 18 vuotta täyttänyt.
  - Myös esim. lapsen houkutteleminen katsomaan pornografista materiaalia tai seksuaalissävytteisten viestien lähettäminen lapselle

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

- LAPSEN SEKSUAALINEN HYVÄKSIKÄYTTÖ
  - Kysymys on lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä, jos lapsenraiskaus tai seksuaalinen kajoaminen lapseen on kokonaisuutena arvostellen rikoksen vakavuutta vähentävien seikkojen vallitessa tehty, kun huomioon otetaan lapsen ja tekijän ikä ja kypsyys, osapuolten suhde sekä muut teko-olosuhteet.

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

- LAPSEN HOUKUTTELEMINEN SEKSUAALISIIN TARKOITUKSIIN
  - Kun ehdotetaan tapaamista tai muuta kanssakäymistä valmistaakseen kuvia tai kuvatallenteita, joissa loukataan sukupuolisiveellisyyttä tai tarkoituksena on kohdistaa seksuaalisia tekoja tai ostaa seksipalveluja alle 18-vuotiaalta

- KORVAUKSEN TARJOAMINEN NUOREEN KOHDISTUVASTA SEKSUAALISESTA TEOSTA
  - Seksuaalisen teon ostaminen alle 18-vuotiaalta
  - Teko voi olla vastikkeellista eli esimerkiksi päihteiden tai tavaroiden antamista, korvaus ei aina ole rahaa

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

ESIMERKKITAPAUS

Tyttö kertoo, että vuosi sitten bileissä hän halaili ja pussaili saman ikäisen pojan kanssa. Tilanne muuttui, kun tyttö ja poika siirtyivät makuuhuoneeseen. Poika muuttui päällekäyväksi ja kosketteli tyttöä.

Tyttö pyysi poikaa lopettamaan, koska se ei tuntunut enää hyvältä. Poika jatkoi tytön kielloista huolimatta. Tyttö yritti vielä uudestaan kieltää poikaa, mutta poika ei kuunnellut. Tyttö lamaantui eikä kyennyt huutamaan apua tai rimpuilla vastaan. Tilanne keskeytyi jonkun tullessa huoneeseen.

Sekä tyttö että poika olivat nauttineet alkoholia illan aikana. Tyttö ei kertonut tapahtuneesta kenellekään, koska pelkää ettei kukaan uskoisi häntä. Asia kuitenkin vaivaa ja hän kokee tapahtuneesta syyllisyyttä ja häpeää. Tyttö on epävarma onko tapahtunut rikosta.

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

Tyttö puhuu tapahtuneesta kavereidensa kanssa ja joku kertoo Rikosuhripäivystyksen palveluista.

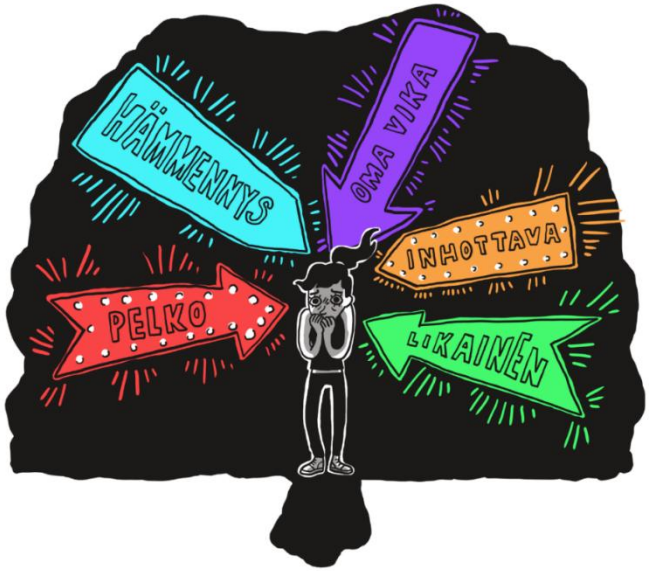
Tyttö ottaa yhteyttä RIKUchattiin, koska tilanteesta on jäänyt kuvottava olo. Chatissa painotetaan tytölle, että hänellä ei ole syytä häpeään ja vastuu on tekijällä, vaikka tyttö olisi juonut alkoholia.

Tyttö antaa omat ja huoltajiensa yhteystiedot ja lähin Rikosuhripäivystyksen palvelupiste on yhteydessä heihin. Raiskauksen yritys on rikos.

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

MIKSI ON VAIKEA PUHUA?

- Voi olla vaikea tunnistaa joutuneensa uhriksi
  - Alkuun uhri on voinut olla vapaaehtoisesti mukana
  - Uhrilla voi olla halu sulkea tapahtunut pois mielestä
- Uhrilla voi olla häpeän tunteita
- Uhrin turha syyllisyys tapahtuneesta
  - Miksi en toiminut toisin?
- Uhrin pelko tekijää kohtaan
  - Kostaako tekijä, kun kerron tapahtuneesta?
  - Alkaako tekijä painostamaan/uhkailemaan/mustamaalaamaan?
- Tekijä on usein uhrin läheinen tai tuttu

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

- Uhrilla voi olla pelko siitä, ettei kukaan usko häntä
  - Mitä, jos en muista kaikkea?
  - Miten voin todistaa tapahtuneen?
- Mitä muut ajattelevat minusta ja tapahtuneesta?
- Uhri ei tiedä omia oikeuksiaan tai tunnista, että on tapahtunut rikos
  - Millä sanoilla kertoisin ja puhuisin tapahtuneesta?
    - Väkisin makaaminen, raiskaus, pakottaminen, painostaminen..
  - En tiedä, oliko väärin
  - Tapahtuma jäi vaivaamaan mieltä
  - Puolustauduinko tarpeeksi?

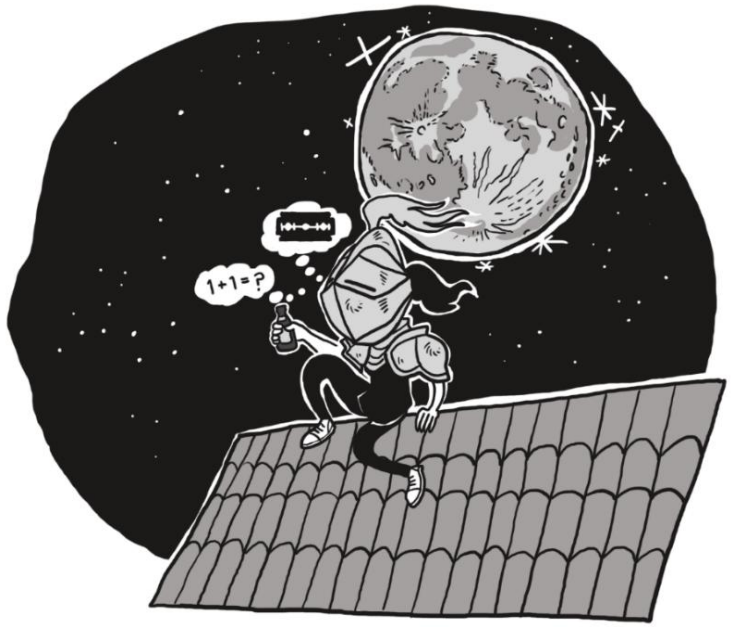
RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

MIKSI PITÄÄ HAKEA APUA?

- Seksuaalinen väkivalta voi aiheuttaa monenlaisia oireita ja elämänhallinnan vaikeuksia
  - Psyykkisiä oireita kuten masennusta ja ahdistusta
  - Pelkoja, unettomuutta, itsetuhoisuutta, arvottomuuden tunnetta
  - Vaikeuksia olla yksin
  - Seksuaalisuuteen liittyviä pelkoja ja inhoja
  - Päihteiden käyttöä ja riskikäyttäytymistä
- Riski joutua uudestaan hyväksikäytön uhriksi kasvaa
  - Uhrin kyky tunnistaa uhkaavia tilanteita voi heikentyä
  - Omien rajojen tunnistaminen voi olla vaikeaa, jos niitä on rikottu usein

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

- Tapahtunut voi vaikuttaa sosiaalisiin tilanteisiin ja ystävyyssuhteisiin
  - Uhri voi tuntea halua eristäytyä muista
  - Uhrin oman käytöksen muuttuminen
  - Esimerkiksi keskittyminen opintoihin voi tuntua mahdottomalta
- Tapahtuneen kieltäminen ei auta selviytymisessä
- Tapahtunut ei välttämättä koskaan unohdu, mutta asian kanssa voi oppia elämään ja siitä voi toipua

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

MITEN TOIMIA JA HAKEA APUA TILANTEESEEN?

- Mene mahdollisimman pian lääkäriin
  - Myös silloin, jos ei ole ulkoisia merkkejä väkivallasta
- Tee asiasta rikosilmoitus poliisille
  - Myös silloin, kun et tiedä tekijää
- Kerro tapahtuneesta jollekin luotettavalle ihmiselle
  - Älä jää yksin asian kanssa

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

MITEN KERTOA?

- Alkuun pääseminen voi olla vaikeaa:
  - Mitä sanoja haluaa käyttää?
  - Miten aloittaa keskustelu?
  - Missä voi keskustella?
- Esimerkiksi kirjoita asia ensin paperille, jonka annat luotettavalle aikuiselle luettavaksi
- Kerro ensin ystävälle, jonka kanssa yhdessä kerrotte luotettavalle aikuiselle
- Ota asia puheeksi rauhallisessa paikassa
- Tulemalla esimerkiksi RIKUchattiin juttelemaan. Chatin kautta ohjataan toimipisteelle, josta voisi yhdessä kertoa vanhemmille

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

ESIMERKKITAPAUS

Nuori poika tulee chattiin, koska häntä ahdistaa nettituttavuuden viestit. Poika ei tunnista joutuneensa rikoksen uhriksi. Poika on tavannut pelisivustolla miehen, jonka kanssa on alkanut pelaamisen yhteydessä juttelemaan. Alkuun keskustelut ovat olleet tavallisia liittyen pelaamiseen ja arkeen.

Hiljalleen puheet alkoivat kääntyä seksuaalissävytteisiksi ja mies kyseli pojalta mm. seksikokemuksista ja hänen intiimialueestaan. Mies lupasi opastaa poikaa seksissä. Puheet ahdistavat poikaa eikä hän tiedä kuinka lopettaa yhteydenpito mieheen, sillä mies kertoo tietävänsä pojan vanhemmat ja missä hän asuu. Mies uhkaa kertoa käydyistä keskusteluista pojan vanhemmille.

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

Pojalle kerrotaan chatissa, että tällainen toimintatapa on tyypillistä tämän kaltaisille tekijöille. Tilanteessa ei ole mitään hävettävää, sillä tekijä on suunnitellut kontaktin luomisen alusta asti tähdäten siihen, että poika tuntee olevansa ansassa.

On tärkeää kertoa tilanteesta huoltajille ja poliisille heti. Jos poika haluaa tukea, niin Rikosuhripäivystyksestä voidaan olla tukena kertomassa tilanteesta huoltajille.

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

KUINKA VOIN TUKEA?

- Tehkää yhdessä mukavia asioita arjessa.

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

MIKÄ RIKOSUHRIPÄIVYSTYS (RIKU) ON?

- Tarkoitettu rikoksen uhreille, heidän läheisilleen ja rikosasiassa todistaville
  - Tukea ja neuvoa rikosasioissa maksutta
- Nuorille suunnatut omat nettisivut www.riku.fi/nuoret
- RIKUchat, ma-to klo 9.00-18.00, pe klo 9.00-16.00
  - Tukea ja neuvoa matalalla kynnyksellä
  - Mahdollisuus kysyä rikosuhriasioihin liittyviä asioita
- RIKUn puhelinpalvelu 116 006, ma-to klo 9.00-18.00, pe klo 9.00-16.00
- Juristin puhelinneuvonta 0800 161 177, ma-to klo 17.00-19.00
  - Neuvoa ja ohjausta lainmukaisiin oikeuksiin

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

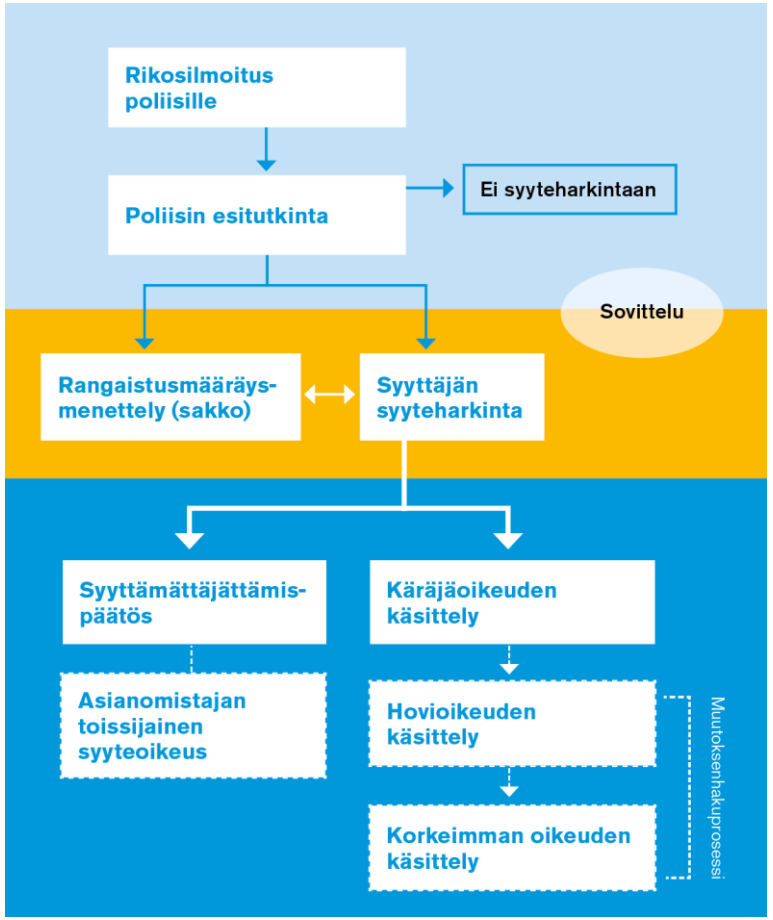
- RIKUn palvelupisteet ympäri Suomea
  - Kasvokkaista apua ja neuvontaa palvelupisteeltä
  - Tukihenkilötoiminta
  - Jätä yhteydenottopyyntö https://www.riku.fi/yhteystiedot/yhteydenottopyynto/

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

RIKOSPROSESSI

- Katso täältä
  https://youtu.be/Yjh_gQv_5j0

LÄHTEET

- Aaltonen Jussi. 2012. Seksuaalinen väkivalta. Teoksessa Aaltonen J. 2014. Turvataitoja nuorille. Opas sukupuolisen häirinnän ja seksuaalisen väkivallan ehkäisyyn. Opas 21. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Tampere.
- Kallio M. 2015. Oon siellä jossain mun. Seksuaalisesta väkivallasta toipuminen. Väestöliitto. Fram Oy: Helsinki
- Poijula S. 2016. Lapsi ja kriisi. Selviytymisen tukeminen. Kirjapaja. Helsinki.
- Rantanen Tiina. 2011. Seksuaalinen väkivalta. Teoksessa Kjällman P. (toim.) 2011. Rikoksen uhrin käsikirja. PS-Kustannus.

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN